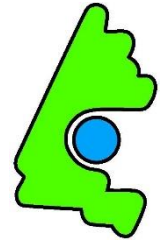


## Informatie over Weeskamerarchieven

Weeskamers waren belast met het toezicht over of het beheer van nalatenschappen die geheel of gedeeltelijk aan minderjarigen toekwamen. Vanaf de zeventiende eeuw verstond men daaronder personen onder de vijftientig jaar die ongehuwd waren en niet beschikten over een meerderjarigheidsverklaring van de Staten van Holland. Meestal waren die minderjarigen (half)wezen: kinderen van wie een of beide ouders overleden waren en dus van hun overleden ouder(s) geërfd hadden. Maar het kon ook gaan om de goederen die een kind die geërfd had van bijvoorbeeld een oom of een tante. De taak van een weeskamer was er voor te zorgen dat de goederen van deze minderjarigen niet 'verteerd' zouden worden door anderen. Als instelling moeten weeskamers dus niet verward worden met weeshuizen, waar weeskinderen werden ondergebracht en opgevoed.



Waterlands Archief  
Centrum voor regionaal historisch onderzoek

Weeskamers zijn in de late middeleeuwen ontstaan. Oorspronkelijk werden de belangen van weeskinderen behartigd door de plaatselijke gerechten (de schepenbanken) of een burgemeester. Later werden er aparte weesmeesters benoemd, die voor hun werkzaamheden een aparte kamer toebedeeld kregen, de weeskamer.

Overigens werden niet alle vermogens van weeskinderen door de weeskamer beheerd. Vaak hadden de ouders zelf al voor het beheer van de nalatenschap zorg gedragen en daarvoor bij het gerecht of de notaris een regeling doen vastleggen. De weeskamer werd dan door een Akte van Seclusie (uitsluiting) van de voogdij uitgesloten.

Vaak werd het geld door de weeskamer bij derden uitgezet tegen rente en treffen we vermeldingen aan over de betaling van de rente en de aflossingen. Die vermeldingen, alsmede de omvang van de bezittingen, zijn in de regel niet in de hierna volgende samenvattingen opgenomen. Vanwege de overzichtelijkheid zijn in ieder dossier de vermeldingen chronologisch samengevoegd.

In de oudere teksten wordt vaak de frase de goederen waarmee de kinderen ter weeskamer zijn vertighticht gebruikt. Het WNT vermeldt: *'vertichten': van erfgenamen, inz. van ouders die een tweede huwelijk aangaan: de boedelscheiding afwikkelen, scheiden en delen, waarbij afstand gedaan wordt gedaan van (bep. goederen) aan mede-erfgenamen (kinderen uit een eerste huwelijk).*

De *staatboeken* van de weeskamer bevatten aantekeningen over het beheer van de goederen. In een staatboek begint een 'dossier' met een kop waarin beschreven wordt welke minderjarigen het betreft. Dan volgt, met vermelding van de datum, de beschrijving van de goederen die deze kinderen bezitten. Die lijst kan op een aantal manieren tot stand gekomen zijn. De voogden kunnen de goederen hebben laten registreren, of de overblijvende ouder heeft met de voogden overeenstemming bereikt welke goederen eigendom van de kinderen zijn. Dat laatste gebeurt vaak in de vorm van een uitkoop, waarbij de goederen tot de boedel van de overblijvende ouder blijven behoren en dus niet ten behoeve van de kinderen al op dat moment verkocht hoeven te worden.

Dan worden aan het dossier allerhande aantekeningen over het beheer van de goederen toegevoegd, boven, tussen, naast of onder de eerdere aantekeningen. Als gevolg daarvan ziet het er soms wat chaotisch uit. Wanneer een kind meerderjarig geworden is, kan het verzoeken zijn of haar goederen uit de weeskamer te mogen lichten, welk verzoek dan door de weesmeesters toegestaan wordt als de voogden er positief over zijn. Maar een kind kan ook overlijden. Dan gaan de goederen naar de erfgenamen, wederom gelet op het advies van de voogden. Of een kind kan opgenomen worden in het weeshuis, waarbij de regenten van het weeshuis het beheer van de goederen overnemen. Bijzondere situaties kunnen ontstaan wanneer een minderjarig kind bijvoorbeeld in dienst van de VOC uitvaart, waarna niets meer van hem vernomen wordt. Er kan in de staatboeken dus veel interessante informatie gevonden worden.